

11. 5. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Koronavirus a smlouvy o zájezdu

I oblast cestovního ruchu byla pandemií koronaviru způsobujícího onemocnění označované jako COVID-19 zasažena, pro způsob šíření této nemoci možná právě jako jedna z oblastí zasažených nejvíce. Zásah pocítují jak cestovní kanceláře a cestovní agentury, tak i jejich klienti. Jaká řešení ale přináší právo pro stávající situaci, kdy některé zakoupené zájezdy vůbec nejde nebo nešlo nastoupit pro opatření vlád v ČR i zahraničí, nebo kdy se klienti obávají budoucí zájezdy nastoupit právě pro nebezpečí spojená s pandemií?

Zákonná úprava smlouvy o zájezdu

Zákonná úprava smlouvy o zájezdu je obsažena v § 2521 a násl. občanského zákoníku. V posledních letech doznala značných změn, zejména v souvislosti s implementací směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/2302 o souborných cestovních službách (dále jen „Směrnice“). Stávající zákonná úprava dává klientovi i cestovní kanceláři, coby pořadateli zájezdu, možnost v některých případech od uzavřené smlouvy o zájezdu odstoupit. Pro cestovní kancelář jsou samozřejmě tyto případy omezeny, jedním z nich ale je existence nevyhnutelných a mimořádných okolností bránící pořadateli zájezdu v plnění ze smlouvy o zájezdu. Což pandemie a její následky jistě budou. Pak musí klientovi cestovní kancelář ovšem všechny dosud uhrazené prostředky za zájezd vrátit.

Pro klienta platí, že od uzavřené smlouvy o zájezdu může odstoupit kdykoli před sjednaným nastoupením zájezdu. Podstatný je ale důvod, pro který k odstoupení klienta dochází. Klient je ve smyslu § 2533 občanského zákoníku oprávněn od uzavřené smlouvy o zájezdu odstoupit i bez udání důvodu. V takovém případě je ale povinen uhradit pořadateli zájezdu, tedy cestovní kanceláři, odstupné. Odstupné pak může být sjednáno ve smlouvě o zájezdu a musí být vždy přiměřené. A pokud sjednáno není, nastupuje zákonná výše odstupného odpovídající v zásadě ceně zájezdu snížené o úsporu nákladů pořadatele zájezdu a snížené též o příjmy pořadatele zájezdu z náhradního využití zájezdu. Jelikož je v praxi často hrazena cena zájezdu předem, obvykle to znamená, že cestovní kancelář vrátí klientovi jen rozdíl mezi již uhrazenou cenou zájezdu či její částí a odstupným.

Dále je klient oprávněn odstoupit od smlouvy o zájezdu též z důvodu uvedeného v § 2535 občanského zákoníku, a to jestliže „v místě určení cesty nebo pobytu nebo jeho bezprostředním okolí nastaly nevyhnutelné a mimořádné okolnosti, které mají významný dopad na poskytování zájezdu nebo na přepravu osob do místa určení cesty nebo pobytu.“ V takovém případě klient žádné odstupné povinen hradit není a naopak je to cestovní kancelář coby pořadatel zájezdu, kdo musí do 14 dní klientovi všechny dosud uhrazené prostředky za zájezd vrátit.

Praktické i právní problémy

I přes tuto zákonnou úpravu stávající situace, kdy pandemie zuří takřka po celém světě s vážnými následky, nebo jsou vážné následky alespoň očekávatelné, staví pořadatele zájezdů i jejich klienty do složité pozice. Cestovní kanceláře jsou na straně jedné povinny vracet nemalé prostředky klientům po odstoupení od smluv o zájezdu ze strany klientů ve smyslu § 2535 občanského zákoníku. Na druhé straně klienti váhají, zda raději ihned odstoupit od smlouvy o zájezdu, který se má konat např. až

v srpnu roku 2020 (tedy vlastně nyní bezdůvodně, protože situace v srpnu se dá jen obtížně odhadovat), s menším odstupným ale jistotou vrácení většiny ceny zájezdu (pomineme-li již současnou nesolventnost cestovní kanceláře), nebo čekat jaká bude pozdější situace v místě zájezdu, případně v ČR, a zda zde budou důvody pro odstoupení od smlouvy o zájezdu bez povinnosti hradit odstupné. Bude cestování do cílové destinace úplně nemožné? Nebo bude v destinaci vše v pořádku, ale nebude možné vycestovat z ČR? Nebo bude možné cestovat do destinace i v ní pobývat, jen s větším rizikem nákazy nebo karanténou při návratu do ČR? Poslední možnost by totiž podmínky pro odstoupení od smlouvy o zájezdu bez povinnosti hradit odstupné vůbec splňovat nemusela. To vše je ještě často zpestřeno povinnostmi klienta v blízké době uhradit zbývající část ceny zájezdu.

Zákon o některých opatřeních ke zmírnění dopadů pandemie na odvětví cestovního ruchu

Vláda připravila návrh zákona, jehož opatření mají cestovním kancelářím pomoci. Návrh zákona byl přijat pod číslem 185/2020 Sb. Týká se zájezdů, které měly být či mají být zahájeny v období od 20.2.2020 do 31.8.2020. Zjednodušeně řečeno obsahuje zákon dva principy řešení stávající situace, které mají poskytnout dostatečnou reakční dobu cestovním kancelářím na nastalou situaci, a současně umožnit klientům nepodstupovat (případně) zdravotní i jiné riziko spojené s nastoupením zakoupeného zájezdu. V případě odstoupení od smlouvy o zájezdu ve smyslu § 2535 občanského zákoníku (tedy bez povinnosti hradit odstupné) není povinná cestovní kancelář prostředky uhrazené klientem za zájezd vracet v zákonné lhůtě 14 dní, ale nejpozději po skončení nové ochranné doby běžící až do 31.8.2021. Současně cestovní kancelář vydá klientovi poukaz na zájezd dle jeho výběru v hodnotě původního zájezdu, který si v uvedené lhůtě může klient vybrat, což zákon preferuje. Nestane-li se tak, až následně cestovní kancelář vrací prostředky uhrazené klientem za zájezd. V případě odstoupení od smlouvy ze strany klienta bez uvedení důvodu, kdy by za běžných okolností cestovní kancelář účtovala odstupné, toto odstupné cestovní kancelář sice také vyúčtuje, ale současně v hodnotě 10 % odstupného vystavuje klientovi opět poukaz na zájezd dle jeho výběru s platností minimálně 12 měsíců. Pokud jej ale klient v době platnosti nevybere, propadá.

Původní vládní předloha (pod sněmovním tiskem č. 820/0) počítala s tím, že poukaz cestovní kancelář vystaví na celou hodnotu odstupného. Pak zcela pravdivě důvodová zpráva poukazovala na to, že návrh vyvažuje zájmy jak cestovních kanceláří (které dlouhou dobu u sebe v zásadě bez důvodu mají prostředky klientů) tak klientů (kteří nemusí platit odstupné a mohou u cestovní kanceláře v jeho hodnotě pořídit jiný zájezd). Tato situace ale kvůli redukci takto „vraceného“ odstupného na jeho pouhých 10 % v rámci projednávání návrhu zákona v Poslanecké sněmovně nenastane. Prakticky budou v menšině situace, kdy za 10 % odstupného bude možné pořídit zájezd nebo provést jím úhradu za jeho podstatnou část. Spíše se tak fakticky jedná o slevový poukaz. Oběma stranám tedy nový zákon poskytuje čas na rozmyšlenou, byť za různých podmínek a s upřednostněním cestovních kanceláří, a snaží se alespoň pro současnou dobu omezit riziko úpadku cestovních kanceláří.

Některé otázky mimo nový zákon

I nadále však zůstávají otázky, které ani nový zákon neřeší, a snad ani řešit nemůže. Pokud klienti (ale i cestovní kanceláře) věří, že situace již bude o prázdninách stabilizovaná, a nechtějí zájezdy rušit a od smluv o zájezdech odstupovat výměnou za poukazy, budou muset doplatit klienti sjednané části cen za zájezd ve stanovených termínech dle smlouvy o zájezdu? A tím riskovat, že za zájezd, který se neuskuteční, zaplatí další prostředky, které třeba budou obtížně získávat zpět pro budoucí nesolventnost cestovní kanceláře, byť právně na jejich vrácení budou mít nárok? I v tomto případě je ke zvážení další úhrada ceny zájezdu (splatné před jeho nastoupením) prozatím pozdržet až do vyjasnění situace o možnosti realizace zájezdu za využití obecného postup ve smyslu § 1912 občanského zákoníku. Smlouva o zájezdu je smlouvou s vzájemným plněním, a je to klient, kdo plní napřed. Plnění cestovní kanceláře za dané situace může být podstatně ohroženo právě pandemií.

Klient by tak své plnění mohl odepřít až do doby, kdy tato překážka odpadne (nelze očekávat, že by bylo možné reálně poskytnout plnění ze strany cestovní kanceláře dříve ani jeho zajištění ze strany cestovní kanceláře).

Jak je třeba se postavit k situacím, kdy sice v místě destinace již pandemie probíhat nebude (nebo jen v malé, se samotným zájezdem nesouvisející míře), ale nebude možné vycestovat z ČR pro omezení stanovené vládou ČR v podobě krizových opatření? Nelze ani vyloučit, že i na tuto situaci by se mohl vztahovat § 2535 občanského zákoníku (odstoupení bez odstupného), zejména s odkazem na anglické znění implementované Směrnice[1], která je ve vymezení důvodů pro odstoupení od smlouvy o zájezdu bez odstupného širší než český text směrnice i občanského zákoníku, a dává tušit, že nevyhnutelné a mimořádné okolnosti se mohou týkat i místa nastoupení cesty k zájezdu. A to by bylo jen logické. Stejně tak si lze představit právní konstrukci, že smlouvy o zájezdu budou ve výše uvedeném případě zanikat přímo ze zákona, pro objektivní následnou nemožnost plnění ve smyslu § 2006 a násl. občanského zákoníku z důvodu existence vládních opatření, protože z ČR zkrátka vycestovat možné nebude, a ani klient ani pořadatel zájezdu tuto situaci neovlivnil.

Na tyto situace ale zjevně nový zákon nedopadá, vyžaduje totiž vždy odstoupení od smlouvy o zájezdu buď klientem, nebo cestovní kanceláří. Mohlo by se tak jednat o variantu, při které by byly povinny cestovní kanceláře vracet všechny prostředky uhrazené klientem za zájezd ihned - zánik smlouvy o zájezdu z tohoto důvodu ani jeho následky právní úprava smlouvy o zájezdu zvlášť neupravuje a nastoupí pravidla obecná. A dokonce nelze vyloučit, že už vyhlášením krizového opatření vlády ČR nastane následná nemožnost plnění - tedy ani nebude od jaké smlouvy o zájezdu odstupovat.

Každá smlouva o zájezdu bude z pohledu možných nároků, jejich kombinace a vhodnosti jejich využití, jedinečnou. Zřejmě i s ohledem na cenu zájezdu mnohdy nezbude než velice obezřetně s vědomím právních možností i faktických rizik volit správný postup vůči cestovní kanceláři.

JUDr. Petr Večeřa,
advokát

Muzikář & Partners
advokátní kancelář

[Advokátní kancelář Muzikář & Partners](#)

Havlíčková 13
602 00 Brno

Tel.: +420 543 236 362
e-mail: sekretariat@mpak.cz

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/2302 o souborných cestovních službách, čl. 12, odst. 2 (anglické znění): 2. Notwithstanding paragraph 1, the traveller shall have the right to terminate the package travel contract before the start of the package without paying any termination fee in the event of unavoidable and extraordinary circumstances occurring at the place

of destination or its immediate vicinity and significantly affecting the performance of the package, or which significantly affect the carriage of passengers to the destination. In the event of termination of the package travel contract under this paragraph, the traveller shall be entitled to a full refund of any payments made for the package, but shall not be entitled to additional compensation.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěrenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)